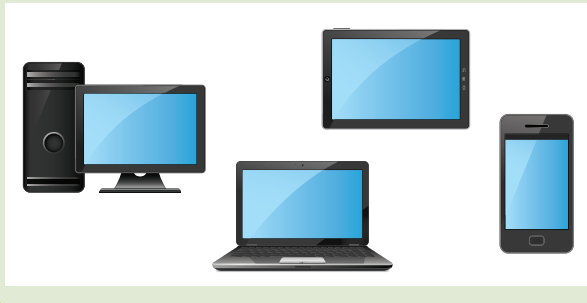

Ismerkedés a számítógéppel

- Hol használnak számítógépet?
- Te mire használsz a számítógéped?
- Az ikonok alapján nevezzétek meg a számítógéptípusokat!

A **számítógép** adatok bevitelére, tárolására, gyors feldolgozására és megjelenítésére alkalmas elektronikus eszköz. Programozott működésű, az adatok feldolgozásához **programra** van szüksége. Saját tevékenységét, velünk, a felhasználókkal való kapcsolattartását is programok segítségével végzi.

Sokféle számítógép létezik.

A leggyorsabb és egyben legdrágább számítógépek a **szuperszámítógépek**.

A **személyi számítógép** egyidejűleg egyetlen felhasználó kiszolgálására alkalmas, amelyet munkahelyen és otthoni környezetben egyaránt használhatunk. A hordozhatóságot és a méretüket figyelembe véve több típust ismerünk.

A számítógéppel kapcsolatban az alábbi fogalmakat fontos megismerned.

Hardver: a számítógépet alkotó alkatrészek és a hozzájuk csatlakozó eszközök összefoglaló neve.

Szoftver: a számítógépen futó programok, tárolt adatok, valamint a hardveregységeket működtető- és vezérlő programok összessége.

Periféria: a számítógép központi egységéhez kívülről csatlakozó eszköz. A legfontosabb perifériák az adatok be- és kivetelére, illetve megjelenítésére szolgálnak.

Billentyűzet

A legfontosabb beviteli eszköz a billentyűzet, melynek segítségével adatokat és utasításokat vihetünk be a számítógépbe karakterek formájában.

A **karakter** a betűk, a számok, az írásjelek és a szóköz összefoglaló neve.
A **kurzor** a bevitel aktuális helyét azonosító jel.

Az ábra az asztali számítógépek billentyűzetének leggyakoribb elrendezését mutatja. Vannak ettől eltérő billentyűkiosztások is, melyeket a billentyűk száma és azok nyelv szerinti kiosztása alapján különböztetünk meg.

A magyar billentyűzetkiosztás szerepelte az összes magyar ékezetes magánhangzót, és az angolhoz képest felcseréli a Z és az Y betűket.

Keressétek meg a billentyűzeten az egyes csoportokat, és azonosítsátok az egyes billentyűket!

Alfanumerikus billentyűk ebbe a csoportba tartoznak azok a billentyűk, amelyekkel szöveget (erre utal az alfa szó) és számjegyeket (erre utal a numerikus szó) is be tudunk gépelni.

Kurzormozgató billentyűk a kurzor a billentyűn jelölt nyíl irányába mozdul.

Kurzorvezérlő billentyűk

- **Insert** (beszúrás) egy kapcsoló, amely a billentyűzet felülíró és beszúró üzemmódja között vált.
- **Delete** (törlés) a kurzortól jobbra lévő karaktert törli.

- **Home** az aktuális sor elejére mozgatja a kurzort.
- **End** az aktuális sor végére mozgatja a kurzort.
- **Page Up** (Lapozás fel) egy ablaknyit mozdul felfelé a kurzor.
- **Page Down** (Lapozás le) egy ablaknyit mozdul lefelé a kurzor.

Numerikus billentyűzet

- **Num Lock** a numerikus billentyűzet be- és kikapcsolására szolgáló billentyű. *Bekapcsolt* állapotában a **számok** és a **tizedesvessző** bevitelle lehetséges. *Kikapcsolt* állapotban a **kurzormozgató**, **Delete** és **Insert** billentyűk működnek. A *kapcsoló állapotától függetlenül* a **műveleti jelek** és az **Enter** billentyű mindig működnek.

Funkcióbillentyűk

Az éppen futó program határozza meg azt a funkciót, vagyis a feladatot, ami teljesül az adott billentyű lenyomásakor. (Például az F1 billentyű lenyomására megjelenik a program súgója.)

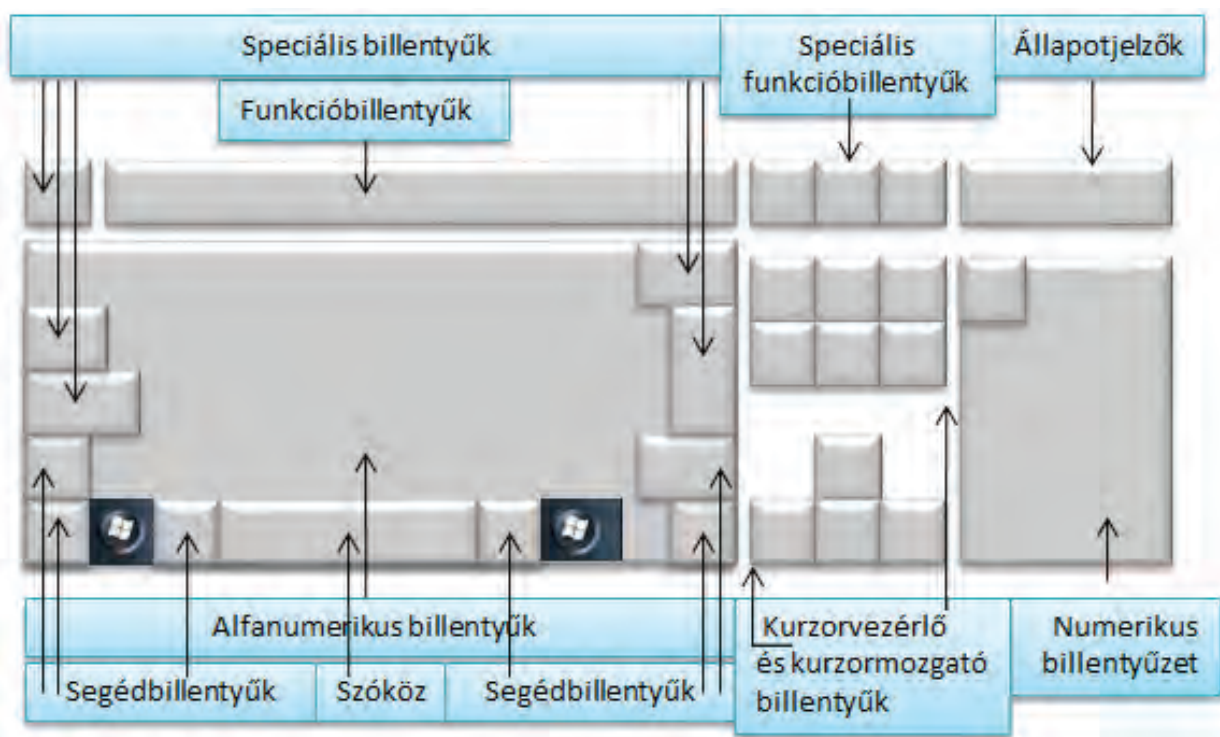
Speciális billentyűk

- **Esc** az éppen futó program megállítására, Windows-környezetben párbeszédablakok, menük, üzenetek elhagyására szolgál.

- **Tab** ha lenyomjuk, akkor a kurzor a beállítás szerint több karaktert ugrik. Szövegben lehet vele pozicionálni, táblázatban továbblépni a következő cellára, illetve a párbeszédablakokban továbblépni a következő elemre.
- **Caps Lock** kapcsolóként működik. Bekapcsolt állapota csak a betűkre van hatással, ilyenkor csupa nagybetűvel lehet írni, az állapotjelző led világít.
- **Backspace** (visszatörlés) a kurzortól balra lévő karaktert törli.
- **Enter** szoftverkörnyezettől függően több funkciója lehetséges. Például parancssoros üzemmódban elindítja a parancs végrehajtását, vagy a szövegszerkesztő programok többségében a bekezdés végét jelöljük vele.
- **Szóköz** kihagy egy üres helyet a szövegben.

Segédbillentyűk

 Fontos: A segédbillentyűket úgy kell használni, hogy lenyomjuk a megfelelő segédbillentyűt, lenyomva tartjuk folyamatosan. Közben elvégezzük a segédbillentyű által módosított műveletet: billentyűlenyomást, egérgattintást vagy egérhúzást. Utána engedjük fel csak a segédbillentyűt.

A segédbillentyűk más billentyűkkel együtt történő használatát **billentyűkombinációnak** nevezzük.

- **Shift** ha betűt ábrázoló billentyűvel együtt nyomjuk le, akkor nagybetű lesz, például q-ból Q. Ha számot ábrázoló billentyűvel együtt nyomjuk le, akkor a billentyűn lévő felső jel jelenik meg, pl. 4-es esetén a felkiáltójel (!).
- **Ctrl** más billentyűkkel együtt programtól függően más-más parancsot hajt végre a számítógép. Például **[Ctrl] + [S]** a fájl mentését eredményezi.
- **Alt** önálló lenyomásakor a menüsorba lép, és innen az **Esc** vagy az **Alt** újbóli megnyomásával lép ki. Segédbillentyűként is működik, például az **[Alt]+[F4]** billentyűkombináció a programokból való kilépést eredményezi.
- **Alt Gr** a billentyűk harmadik karakterének, az adott billentyű jobb alsó sarkában lévő jelnek a megjelenítésére szolgál.

Speciális funkcióbillentyűk

- **Prt Scr** (képernyőnyomatás) Windowsban a teljes képernyő tartalmát másolja a vágólapra, míg az **[Alt] + [Prt Scr]** csak az aktuális Windows-ablak képét.
- **Scroll Lock** egyes alkalmazásokban megváltoztatja a kurzormozgató nyilak szerepét, bekapcsolt állapotban a nyilak objektummozgásra szolgálnak.
- **Pause** egyes programokban ezen billentyű megnyomása szünetelteti a munkát, vagy a **Ctrl** billentyűvel együtt megnyomva megszakítja a program futását.

Egér

Az egér használata nagyban megkönnyíti a számítógéppel végzett párbeszédünket. Mozgatásával a kurzort irányíthatjuk a képernyőn, majd egy, illetve két kattintással különböző műveleteket végezhetünk.

Egy hagyományos egéren általában két gomb van. A bal gombbal parancsot adunk ki, a jobb gombbal menüt jeleníthetünk meg. Ha valaki balkezes, akkor a két billentyű funkcióját felcserélheti.

A két gomb között található a **görgő**, melyet lapozásra használhatunk, például hosszú dokumentumok olvasásakor, de kattintani is lehet vele. A böngészőkben vagy egyes alkalmazásokban a **Ctrl** billentyű lenyomásával és egyidejűleg a görgő le vagy fel mozgatásával nagyíthatjuk, kicsinyíthetjük a dokumentum nézetét.

Vannak egerek, amelyeket a felhasználó igényeihez igazodva például számítógépes játékokhoz, grafikus tervezőprogramokhoz terveztek. Ezek néha öt vagy még több gombbal is rendelkeznek.

A monitor és a nyomtató

A számítógép megjelenítőeszköze a **monitor**, amely a legfontosabb kiviteli periféria. Az elkészített munkánkat kinyomtathatjuk a **nyomtató** segítségével. Ezekről az eszközökről részletesen később tanulunk.

- Melyik irányba töröl a Backspace billentyű?
- Mikor használod a Caps Lock és mikor a Shift billentyűt?
- Ha a Caps Lock be van kapcsolva, a Shiftet nyomva tartva kisbetűvel vagy nagybetűvel írsz?